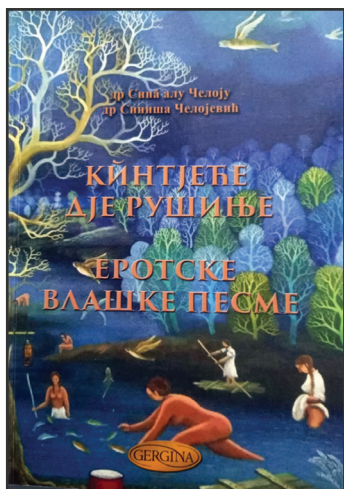

Приказ

Влашки еротски фолклор

др Сина алу Челоју / др Синиша Челојевић, *Кинтјеђе дје рушиње / Еротске влашке песме*, Њиготјин: Gergina, 2021, 97 стр.

Да су још увек живе мале и маргиналне форме традиционалног фолклора и да није касно да се оне на неки начин прикупе и објаве, сведочи недавно објављена збирка влашког еротског фолклора Синише Челојевића.

Цела збирка штампана је на влашкој ћирилици, само је уз наслов дат и превод на српски језик (*Еротске влашке песме*, мада би тачнији еквивалент било *Срамотне песме*, што има своју паралелу у вуковским „срамотним речима“). Аутор збирке, Синиша Челојевић, лекар по основној професији, у кратком уводу на влашком дели са читаоцима своје недоумице око објављивања ове књиге. Закључује: „од када је света певале су се срамотне песме“, али ипак, за доба младости једна влашка песма каже: „љубав је тешка болест, нико се од ње не може спасти“. И тако и Власи, као и сви други, воле љубав, воле да од других слушају срамотне песме, а када је потребно и сами да их казују. Збирка садржи 71 еротску песму „из свих крајева у којима живе Власи“, а све су записане на локалним говорима (у дијалектолошком смислу влашки говори се у збирци одређују као крајинско-тимочки и хомољско-браничевски дијалекат). Аутор позива читаоце да му помогну у прикупљању других варијаната да би се могла штампати и следећа књига.

Аутор своје име потписује у влашкој варијанти, са додавањем места порекла – Прахово (Синђ алу Челоју – Праовјану), а тако су потписани и неки други казивачи. Према оригиналним влашким надимцима казивача може се приближно реконструисати ареал одакле су поједини текстови, али је евидентно да су у већини из Неготинске крајине: Вратна (Борика Врџану), Валакоње (Дрнда ћи ла Валакуање), Танда (Пјун ћи

ла Танда), Радужевац (Динка лу Стојан дјин Радђавџац), Велика Каменица (Бадја дји ла Камица Маре), Слатина (Кера слатјинашу), Боговина (Жарку бандашу ђин Боговина), Јабуковац (Лаутари ђин Јабуковџац), Шипиково (Таљијану дји ла Шипикова), Кобишница (Ђорђе Миуловић дјин Кобишница), Мокрање (Жика алу Пандуру ђин сату Мокрањ), Прахово (Воја алу Бица, Праовјану).

Неки текстови су снабдевени прецизнијим подацима: неколико песама су певали виолинисти (лаутари) Риста Голубовић из Осаонице и Радиша Грујић из Церемошње, а забележио их је Живорад Томић из Осаонице; нажалост, други подаци о времену, околностима и начину записивања нису наведени.

Уз поједине текстове стоји напомена да припадају традиционалном фолклору (дјин лумје/*djin lumje* – што би одговарало термину традиционалан). Неке су ауторске: тако, на пример, уз њих неколико стоји да их је написао Љуба Војводан, пет је написао Мики Трајиловић из Прахова (дјин Праова), једну Љубица Болдескић, две Бранко Олар, једну Слободан Цветић из Табаковца (Табаковац), једну Станиша Пауновић, две Санду алу Пјатру Иљија Радји из Мале Каменице (Камица Мика). Ипак, за неке текстове није једноставно установити да ли припадају традиционалном фолклорном репертоару или су ауторски.

Пада у очи честа употреба иницијалне фолклорне формуле 'зелено лишће' + 'нека биљка': фуаје вјерђе ђе сусај (са варијантом на другом влашком говору: фуаје вјарђе да сусај [врста жутог цвета, *Sonchus*]) / фуаје вјердје дје ајуш [дивљи лук, *Allium sylvestrum*] / фуаје вјарђе да маур [мухар, *Setaria*] / фуаје вјарђе голопър / Фрундза вјарђе, голопър / фуаје вјарђе, куадă скуртă / фуаје вердје дј-о ноја. Ове формуле су конзервирале данас већ вероватно заборављене фитониме (или њихове замене на месту на коме се у формули очекује неки фитоним), али аутор овог приказа није успео све да преведе. Из лингвистичког угла гледано, већ и само документовање текстова са данас семантички непрозирном лексиком има изузетну вредност.

Да је модел формуле 'зелено лишће' продуктиван у влашком еротском фолклору сведочи ауторска песма Микија Трајиловића у којој овом формулом почиње свака строфа двостиха (Фрундза вјерђе ђе шимшир / Фрундза вјерђе ђе рогоз итд.), а у којој се ради риме користе други, и данас препознатљиви влашки фитониме ('шимшир', 'рогоз' итд.).

И за неке друге текстове би се са великом вероватноћом могло закључити да припадају традиционалном фолклорном репертоару, на пример, за варијанте песме 'Послала ме мама у планину' (М-а мјнат мума ла мунтје / М-а тримјес мујка ла мунђе).

Без обзира на извесно неслагање у савременој методологији публикавања фолклорне грађе, издавање збирке влашког еротског

фолклора представља важан догађај у српској фолклористици. Преостаје нада да ће сарадници „Гергине“ наставити са прикупљањем оног што се данас још увек може прикупити од влашког традиционалног фолклора, а у који свакако, као што је то учињено и у овој збирци, треба укључити и све записе савременог, па и ауторског фолклора.

Издавач збирке је неготинско удружење „Гергина“. Како стоји на сајту овог удружења, након усвајања влашке азбуке, 24. јануара 2012. године, „Гергина“ је издала тридесет књига на влашкој латиници и влашкој ћирилици. Иначе, ово удружење основала је група грађана 2009. године са циљем очувања културног наслеђа Влаха неготинске и Тиомочке крајине.

Издања издавачке куће „Гергина“ тешко се могу наћи у књижарама и библиотекама. Проблем њихове доступности лако би се могао решити постављањем на интернет. Осим научно-популарних лингвистичких публикација, уџбеника, сликовница намењених деци и ауторске књижевности на дијалекту, неготинска „Гергина“ је, судећи према подацима из Народне библиотеке Србије и сајта удружења (<http://www.gergina.org.rs/izdavacka-delatnost-udruzenja-gergina/>), до сада објавила и неколико значајних фолклористичких издања: године 2014. у суиздаваштву са Националним саветом Влаха *Kîntječilji noaštje: sãñtatje ši bukurije* (са приложеним диском); године 2019. етномузиколошку монографију Димитрија Големовића *Власи: традиционална народна музика* и коауторски зборник балада виолиниста из Јабуковца који потписују Синиша Челојевић и Јован Миљковић: *Кѝнтјеће бѝладје уорј шу вјерсурј : лѝутарји ђин Јабуковѝц*. Године 2020. објављене су *Kîntječilji vlahilor/ Vlaške pesme*, а 2021. коауторска збирка бајања Синише Челојевића и Немање Испиривића под насловом *Đeskintjeće*.

др Биљана Сикимић
Балканолошки институт САНУ, Београд
Е-пошта: biljana.sikimic@bi.sanu.ac.rs

Примљено: 12. 1. 2022.
Прихваћено: 19. 1. 2022.